

ŠTUDIJA PRIMERA POZNAVANJA ZAMEJSKE
PROBLEMATIKE MED IZBRANIMI OSNOVNIMI IN
SREDNJIMI ŠOLAMI V SLOVENIJI– OSNOVNE ANALIZE

Spletna anketa

Avgust 2019

**CENTER ZA
RAZISKOVANJE JAVNEGA
MNENJA**

Znanstveno-raziskovalno
središče Koper
Garibaldijeva 1
6000 Koper
T: (05) 66 37 796
E: crjm@zrs-kp.si

PODATKI O RAZISKAVI

Naročnik raziskave

Izvajalec raziskave

Center za raziskovanje javnega mnenja
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
Garibaldijeva ulica 1
6000 Koper

Trajanje raziskave

Od 15. marca do 20. junija 2019

Način izvedbe

Spletna raziskava

Raziskovalna skupina

dr. Maja Zadel
dr. Blaž Lenarčič
dr. Mateja Sedmak
mag. Zorana Medarić
Kristjan Nemas

KAZALO

PODATKI O RAZISKAVI	1
1 UVOD	3
3 PODATKI O VZORCU	4
4 POZNAVANJE ZAMEJSKE TEMATIKE - OSNOVNA ŠOLA	7
5 POZNAVANJE IZSELJENSKE TEMATIKE - OSNOVNA ŠOLA	11
6 POZNAVANJE SLOVENSKE ZAMEJSKE TEMATIKE - SREDNJA ŠOLA	14
7 POZNAVANJE MANJŠINSKE PROBLEMATIKE V SLOVENIJI - SREDNJA ŠOLA	18
8 POZNAVANJE IZSELJENSKE PROBLEMATIKE V SLOVENIJI - SREDNJA ŠOLA	20

1 UVOD

Raziskava ki jo je v okviru projekta »Slovensko zamejstvo kot vsebine kurikula osnovnih in srednjih šol v Sloveniji« (V5-1709), izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja, Inštituta za družboslovne študije v sodelovanju z Inštitutom za jezikoslovne študije Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, sloni na rezultatih spletne ankete, izvedene med 15. marcem in 20. junijem 2019. Namen raziskave, ki je bila eksplorativne narave, je bil ugotoviti vedenje o slovenskih zamejcih v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem ter zanimanje za zamejske problematike med učenci in dijaki izbranih osnovnih in srednjih šol v Sloveniji. Zbiranje podatkov je potekalo s spletnim (CAWI) računalniško podprtim anketiranjem.

Iz povezav pri uresničevanju splošnih ciljev osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja s specifičnimi cilji, s katerimi šole s slovenskim jezikom v različnih regijah Slovenije pa tudi šole na narodno mešanem območju Slovenske Istre in Prekmurja prispevajo k socializaciji v jezikovno in etnično mešanem evropskem okolju ter k ohranjanju identitete in razvijanju izvornega jezika slovenske narodnostne skupnosti zunaj matičnega ozemlja, je mogoče sklepati, da so učenci osnovnih šol in dijaki srednjih šol ozaveščeni in poučeni o posebnostih slovenskega narodnega telesa in diaspore, oziroma o zamejskih Slovencih.

S pomočjo posebnega vprašalnika, s katerim smo na osnovi podatkov kombiniranega kvantitavnega (zaprta vprašanja anket) in kvalitativnega raziskovanja (kvantifikacija in interpretacija stališč in znanj) pridobili vedenja o dejanskem stanju pri izvedbi predmetnih vsebin z zamejsko tematiko in izpostavili prednosti in primanjkljaje te izvedbe. S triangulacijo podatkov (učenci/dijaki – učitelji – javnost) bomo lahko sklepali o vlogi in vplivu teh vsebin na oblikovanje odnosa do slovenske kulture, jezika in delovanje Slovencev v zamejstvu ter njihove pozitivne vloge pripadnikov slovenskega naroda v širšem evropskem prostoru.

3 PODATKI O VZORCU

V nadaljevanju je podrobneje predstavljena struktura vzorca anketiranih glede na osnovne demografske parametre. V raziskavi je sodelovalo je 449 anketiranih iz osnovnih šol (48,6 % učencev in 51,4 % učenk) in 237 anketiranih iz srednjih šol (40,1 % dijakov in 59,9 % dijakinj).

TABELA 1: SESTAVA VZORCA GLEDE NA SPOL IN VRSTO ŠOLE

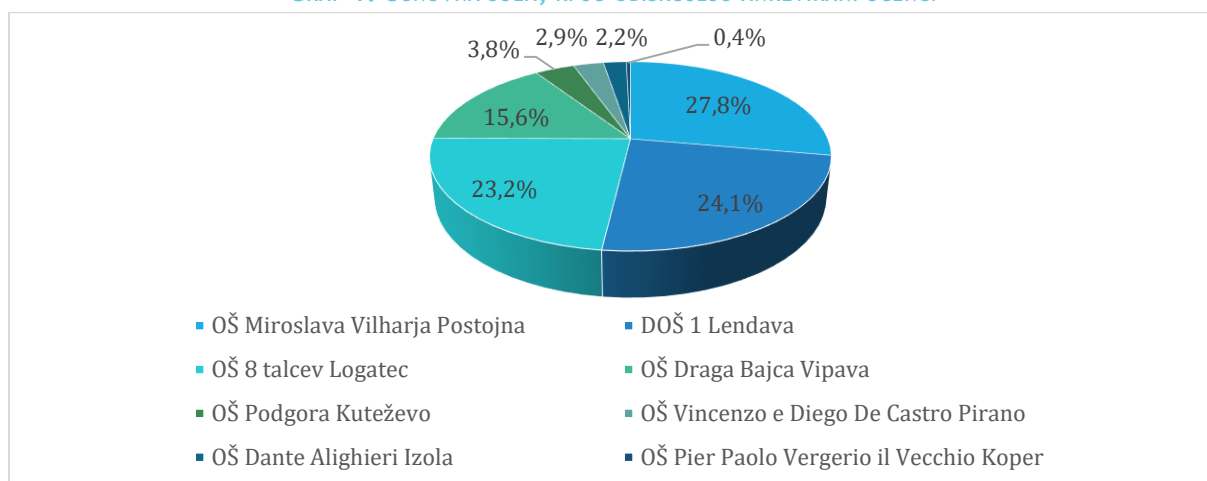
Spol \ Vrsta šole	Osnovna šola		Srednja šola	
	f	%	f	%
Moški	218	48,6	95	40,1
Ženski	231	51,4	142	59,9
Skupaj	449	100,0	237	100,0

V raziskavi so sodelovali učenci **desetih osnovnih šol**; pri tem jih je največ iz OŠ Miroslava Vilharja Postojna (27,8 %), sledijo učenci Dvojezične osnovne šole 1 Lendava (24,1 %) in učenci Osnovne šole 8 talcev Logatec (23,2 %). Sodelovali so še učenci iz Osnovne šole Draga Bajca Vipava, vključno s podružnicama Vrhpolje in Podnanos (15,6 %), Osnovna šola Podgora Kuteževo (3,8 %) in treh osnovnih šol z italijanskim učnim jezikom, in sicer Osnovna šola Vincenzo e Diego De Castro Piran (2,9 %), Osnovna šola Dante Alighieri Izola (2,2 %) in Osnovna šola Pier Paolo Vergerio il Vecchio Koper (0,4 %).

TABELA 2: OSNOVNA ŠOLA, KI JO OBISKUJEJO ANKETIRANI UČENCI

Šola	f	%
DOŠ 1 Lendava	108	24,1
OŠ 8 talcev Logatec	104	23,2
OŠ Draga Bajca Vipava	52	11,6
OŠ Draga Bajca Vipava - Podružnica Podnanos	3	0,7
OŠ Draga Bajca Vipava - Podružnica Vrhpolje	15	3,3
OŠ Miroslava Vilharja Postojna	125	27,8
OŠ Podgora Kuteževo	17	3,8
OŠ Dante Alighieri Izola	10	2,2
OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio Koper	2	0,4
OŠ Vincenzo e Diego De Castro Piran	13	2,9
Skupaj	449	100,0

GRAF 1: OSNOVNA ŠOLA, KI JO OBISKUJEJO ANKETIRANI UČENCI

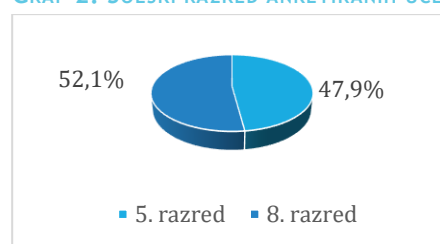

Učenci, ki so sodelovali v raziskavi, so obiskovali 8. razred (52,1 %) in 5. razred (47,9 %).

TABELA 3 ŠOLSKI RAZRED ANKETIRANIH UČENCEV

Razred	f	%
5. razred	275	47,9
8. razred	234	52,1
Skupaj	449	100,0

GRAF 2: ŠOLSKI RAZRED ANKETIRANIH UČENCEV

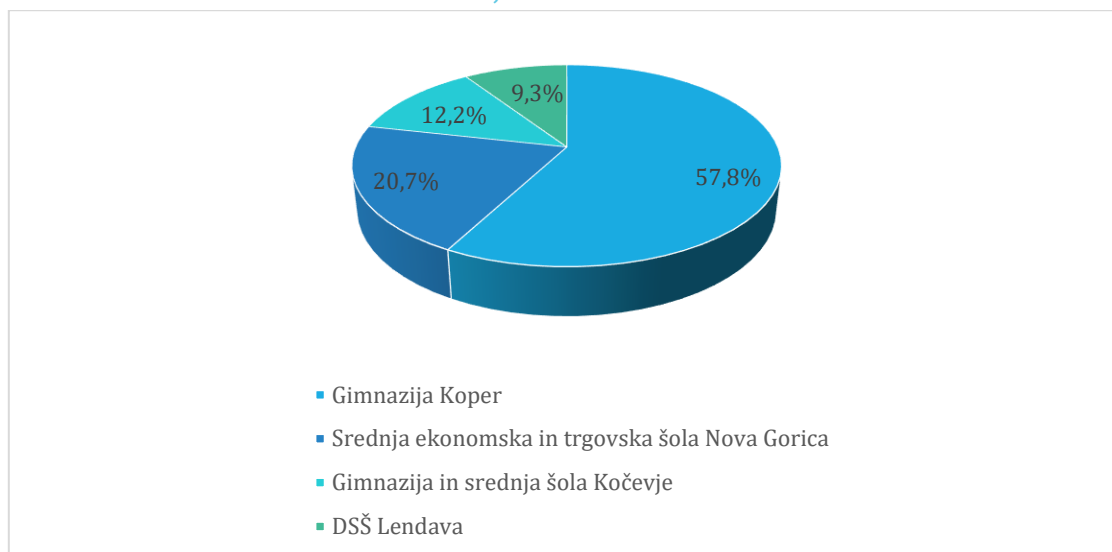

V raziskavi so sodelovali dijaki **štirih srednjih šol**; pri tem jih je največ iz Gimnazije Koper (57,8 %), sledijo dijaki Srednje ekonomske in trgovske šole Nova Gorica (20,7 %) in dijaki Gimnazije in srednje šole Kočevje (12,2 %), najmanj pa je dijakov iz Dvojezične srednje šole Lendava (9,3 %).

TABELA 4: SREDNJA ŠOLA, KI JO OBISKUJEJO ANKETIRANI DIJAKI

Šola	f	%
DSŠ Lendava	22	9,3
Gimnazija in srednja šola Kočevje	29	12,2
Gimnazija Koper	137	57,8
Srednja ekonomska in trgovska šola Nova Gorica	49	20,7
Skupaj	237	100,0

GRAF 3: SREDNJA ŠOLA, KI JO OBISKUJEJO ANKETIRANI DIJAKI

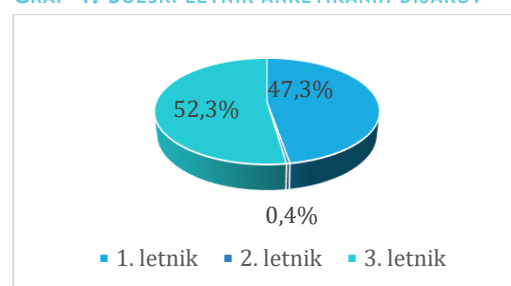

Dijaki, ki so sodelovali v raziskavi, so obiskovali 3. letnik (52,3 %), 1. letnik (47,3 %) in 2. letnik (1 anketiran).

TABELA 5 ŠOLSKI LETNIK ANKETIRANIH DIJAKOV

Razred	f	%
1. letnik	112	47,3
2. letnik	1	0,4
3. letnik	124	52,3
Skupaj	240	100,0

GRAF 4: ŠOLSKI LETNIK ANKETIRANIH DIJAKOV

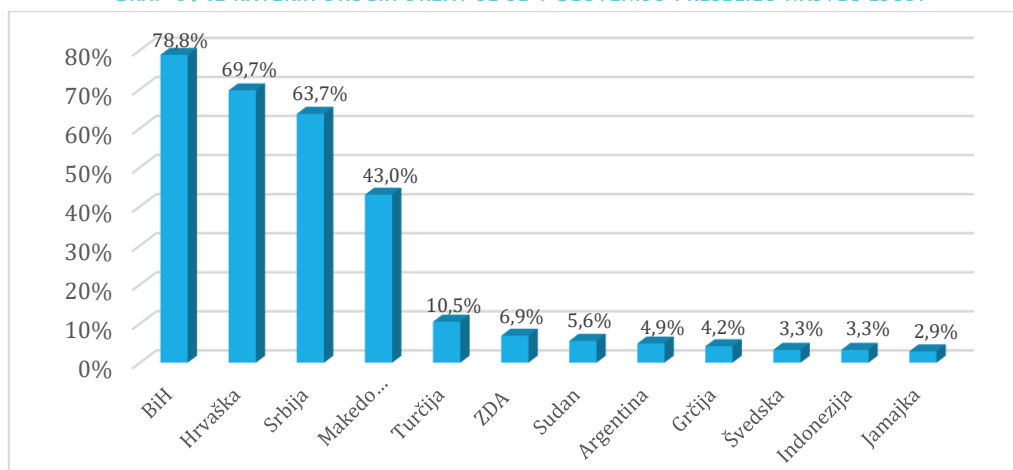
4 Poznavanje zamejske tematike – Osnovna šola

Anketirani osnovnošolci so naprej iz vnaprej pripravljenega nabora izbirali izvorne države priseljencev v Sloveniji¹ (možnih je bilo več možnih odgovorov). Pri tem največ učencev ocenjuje, da je največ priseljencev iz Bosne in Hercegovine (78,8 %), Hrvaške (69,7 %), Iz Srbije (63,7 %). Nekaj manj naj bi jih prišlo iz Makedonije (43 %), še nekaj manj iz Turčije (10,5 %). Da so priseljenci večinoma prišli iz posameznih drugih držav, ocenjuje le manjši del anketiranih učencev.

TABELA 6: IZ KATERIH DRUGIH DRŽAV SE JE V SLOVENIJO PRESELILO NAJVEČ LJUDI²

	f	%
Iz Hrvaške	313	69,7
Iz Švedske	15	3,3
Iz ZDA	31	6,9
Iz Srbije	286	63,7
Iz Bosne in Hercegovine	354	78,8
Iz Makedonije	193	43,0
Iz Grčije	19	4,2
Iz Turčije	47	10,5
Iz Indonezije	15	3,3
Iz Jamajke	13	2,9
Iz Sudana	25	5,6
Iz Argentine	22	4,9
Skupaj	1333	296,9

GRAF 5: IZ KATERIH DRUGIH DRŽAV SE JE V SLOVENIJO PRESELILO NAJVEČ LJUDI

¹ V Sloveniji poleg prebivalcev slovenske narodnosti živijo tudi prebivalci drugih narodnosti. Iz seznama izberi tiste države, iz katerih je v Slovenijo prišlo največ priseljencev.

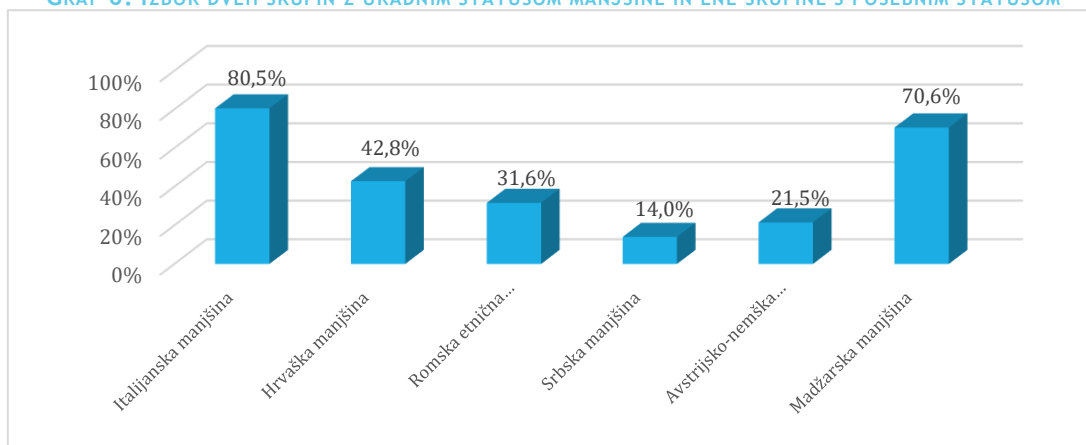
² Možnih je bilo več odgovorov.

Učenci izbranih osnovnih šol so nato izmed naštetih možnosti (italijanska, hrvaška, srbska, avstrijsko-nemška, madžarska manjšina in romska etnična skupnost) morali **izbrati dve manjšini z uradnim statusom manjšine in eno s posebnim statusom**. Pri tem je 80,5 % anketiranih izbralo italijansko manjšino, 70,4 % madžarsko manjšino in le 31,8 % romsko etnično skupnost. Ob tem pa je 42,8 % izbralo hrvaško, 21,6 % avstrijsko-nemško in 14 % srbsko manjšino.

TABELA 7: IZBOR DVEH SKUPIN Z URADNIM STATUSOM MANJŠINE IN ENE SKUPINE S POSEBNIM STATUSOM³

	f	%
Italijanska manjšina	359	80,5%
Hrvaška manjšina	191	42,8%
Romska etnična skupnost	141	31,6%
Srbska manjšina	63	14,1%
Avstrijsko-nemška manjšina	96	21,5%
Madžarska manjšina	315	70,6%
Skupaj	1165	261,2%

GRAF 6: IZBOR DVEH SKUPIN Z URADNIM STATUSOM MANJŠINE IN ENE SKUPINE S POSEBNIM STATUSOM

Učenci so izmed ponujenih možnosti izbirali **države, v katerih imajo skupnosti Slovencev priznan manjšinski status**. Več kot polovica anketiranih učencev tako meni, da so Slovenci priznana manjšina v vseh sosednjih državah: v Italiji (77,2 %), na Madžarskem (62,2 %), v Avstriji (55,3 %) in na Hrvaškem (52,8 %). Poleg tega pa jih je nekaj izbralo tudi Nemčijo (10,5 %) in Argentino (8,9 %).

TABELA 8: V KATERIH DRŽAVAH IMAJO SLOVENCİ PRIZNAN MANJŠINSKI STATUS⁴

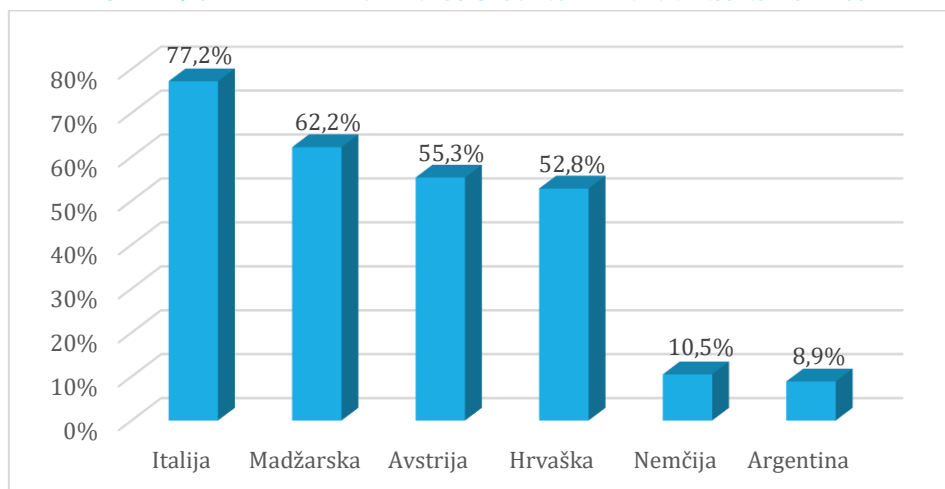
	f	%
Italija	345	77,2%
Hrvaška	236	52,8%
Avstrija	247	55,3%
Nemčija	47	10,5%
Madžarska	278	62,2%

³ Možnih je bilo več odgovorov.

⁴ Možnih je bilo več odgovorov.

Argentina	40	8,9%
Skupaj	1193	266,9%

GRAF 7: V KATERIH DRŽAVAH IMAJO SLOVENCİ PRIZNAN MANJŠINSKI STATUS

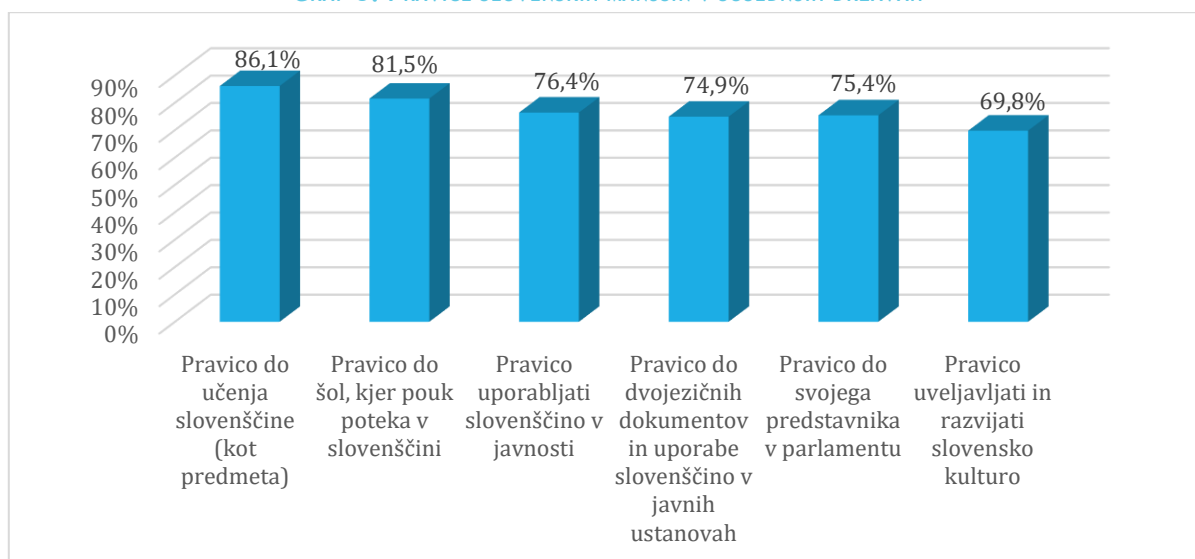

Anketirani učenci so v nadaljevanju izmed ponujenih možnosti izbirali tudi, **katere pravice imajo pripadniki slovenske manjšine v sosednjih državah**. Pri tem velika večina ocenjuje, da imajo v sosednjih državah vse od navedenih pravic. Več kot 80 odstotkov jih meni, da imajo pravice vezane na šolstvo: 85,9 % jih na primer meni, da imajo Slovenci v sosednjih državah »pravico do učenja slovenščine (kot predmeta) v vseh šolah na dvojezičnem ozemlju« in 80,9 % jih meni, da imajo »pravico do šol, kjer pouk poteka v slovenščini«. Z dobre tri četrtine, sledijo ti, ki menijo, da imajo »pravico uporabljati slovenščino v javnosti« (76,9 %), »pravico imeti svojega predstavnika v parlamentu« (75,6 %) in »pravico imeti dvojezične dokumente in uporabljati slovenščino v javnih ustanovah« (75,1 %). Nekaj manj, 70 %, jih meni, da imajo slovenske manjšine v sosednjih državah tudi »pravico uveljavljati in razvijati slovensko kulturo«.

TABELA 9: PRAVICE SLOVENSКИH MANJŠIN V SOSEDNJIH DRŽAVAH

	f	%
Pravico uporabljati slovenščino v javnosti (npr. na radiu, televiziji, imena krajev/krajevne table)	343	76,4
Pravico uveljavljati in razvijati slovensko kulturo	312	69,8
Pravico imeti dvojezične dokumente in uporabljati slovenščino v javnih ustanovah (npr. v šolah, na občini...)	335	74,9
Pravico imeti svojega predstavnika v parlamentu	337	75,4
Pravico do šol, kjer pouk poteka v slovenščini	361	81,5
Pravico do učenja slovenščine (kot predmeta) v vseh šolah na dvojezičnem ozemlju	383	86,1
Skupaj	2071	464,3

GRAF 8: PRAVICE SLOVENSКИH MANJŠIN V SOSEDNIH DRŽAVAH

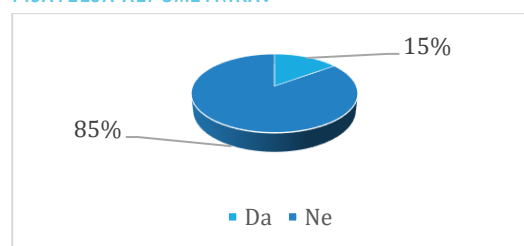

Med anketiranimi učenci jih 15 % meni, da **pozna kakšnega zamejskega pesnika, pisatelja ali kakšnega drugega umetnika**. Vsekakor se je videti, da pojem ni prepoznan med anketiranimi mladimi, saj je očitno zataknilo pri navedbi – čeprav so navajali pesnike, pisatelje in druge umetnike, je le manjši delež učencev navedel zamejske umetnike. Eden izmed anketiranih je navedel Janka Ferka. Drugi so navedli še Mileta Kitića, Saro Jo, Šabana Šauliča in Tonija Buršiča – umetnike etnično mešanega ali migrantskega ozadja. Eden od respondentov je navedel tudi Giuseppeja Tartinija, ki je sicer rodil v Piranu, a takrat je ta spadal pod Beneško upravo. Velika večina preostalih pa je navajala osebnosti kot so France Prešeren, Mozart, Leonardo da Vinci itd.

TABELA 10: ALI POZNAŠ KAKŠNEGA ZAMEJSKEGA PESNIKA, PISATELJA ALI UMETNIKA?

	f	%
Da	67	15,0
Ne	381	85,0
Skupaj	448	100,0

GRAF 9: ALI POZNAŠ KAKŠNEGA ZAMEJSKEGA PESNIKA, PISATELJA ALI UMETNIKA?

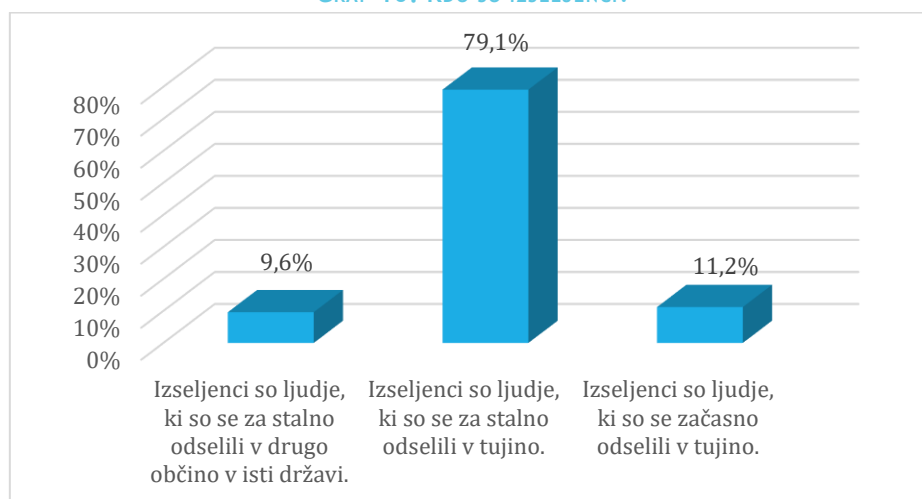
5 Poznavanje izseljenske tematike – Osnovna šola

Anketirani so nato odgovarjati tudi na nekaj vprašanj o (slovenskih) izseljencih. Najprej so opredeljevali izseljence, pri čemer je 79,1 odstotka anketiranih izbralo odgovor, da so izseljenci »ljudje, ki so se za stalno odselili v tujino«, medtem ko jih je manjši del izbral, da so to »ljudje, ki so se začasno odselili v tujino« (11,2 odstotka) ali »ljudje, ki so se za stalno odselili v drugo občino v isti državi« (9,6 odstotka).

TABELA 11: KDO SO IZSELJENCI?

	f	%
Izseljenci so ljudje, ki so se za stalno odselili v drugo občino v isti državi.	43	9,6
Izseljenci so ljudje, ki so se za stalno odselili v tujino.	353	79,1
Izseljenci so ljudje, ki so se začasno odselili v tujino.	50	11,2
Skupaj	446	100

GRAF 10: KDO SO IZSELJENCI?

Večina anketiranih ocenjuje, da **so se ljudje iz slovenskega ozemlja** v največji meri **izseljevali** v Italijo (32,7 odstotka). Kar nekaj jih je omenilo tudi Madžarsko (18,4 odstotka), Avstrijo (18,4 odstotka), Hrvaško (19,6 odstotka) ter ZDA (10,3 odstotka) in Avstralijo (7 odstotkov). Manjši del je izbral še Argentino (4,4 odstotka), Nemčijo ter Bosno in Hercegovino (2,8 odstotka). Druge države so bile omenjene v manjši meri. Slaba četrtina (23,3 odstotka) anketiranih ni podalo odgovora.

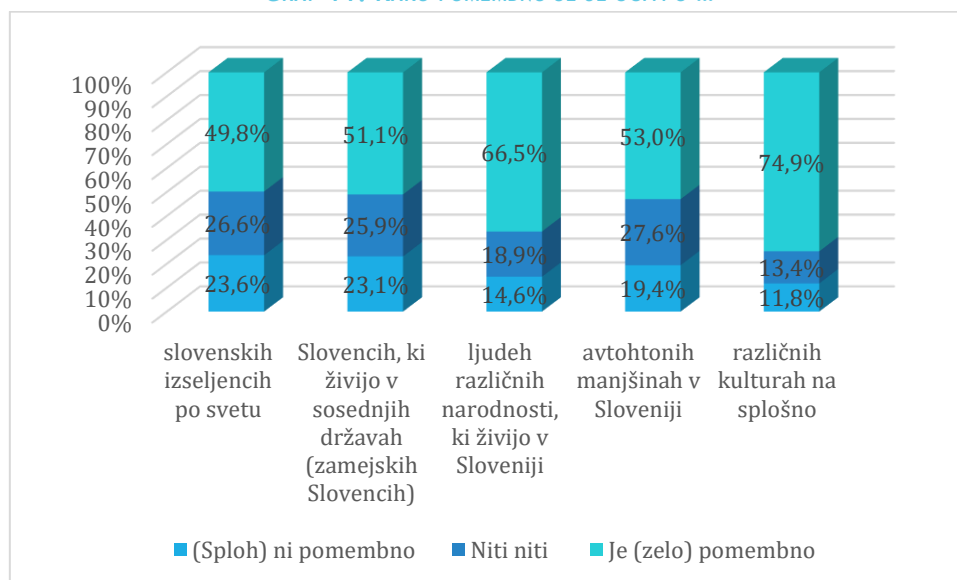
Anketirani učencem se zdi najbolj pomembno učiti se o kulturah na splošno (74,9 odstotka), vseeno pa izpostavljajo, da se je pomembno učiti tudi o ljudeh različnih narodnosti v Sloveniji

(66,5 odstotka), avtohtonih manjšin v Sloveniji (53 odstotkov), Slovincih, ki živijo v sosednjih državah (51,1 odstotka) in Slovincih, izseljenih po svetu (49,8 odstotka).

TABELA 12: KAKO POMEMBNO SE JE UČITI O ...

	slovenskih izseljencih po svetu		Slovincih, ki živijo v sosednjih državah (zamejskih Slovincih)		ljudem različnih narodnosti, ki živijo v Sloveniji		avtohtonih manjšin v Sloveniji		različnih kulturah na splošno	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sploh ni pomembno	54	12,4	32	7,5	34	7,9	36	8,3	25	5,8
Ni pomembno	49	11,2	67	15,6	29	6,7	48	11,1	26	6,0
Niti niti	116	26,6	111	25,9	82	18,9	120	27,6	58	13,4
Je pomembno	176	40,4	169	39,4	203	46,9	159	36,6	168	38,7
Je zelo pomembno	41	9,4	50	11,7	85	19,6	71	16,4	157	36,2
Skupaj	436	100	429	100	433	100	434	100	434	100

GRAF 11: KAKO POMEMBNO SE JE UČITI O ...

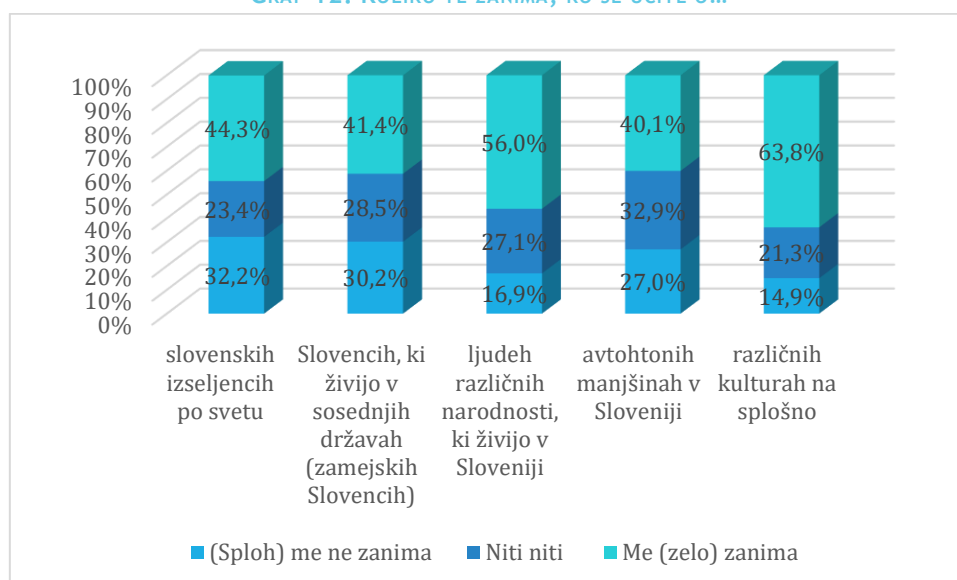

Nekaj manj pa jim je vseč se učiti o teh tematikah. Vsekakor so še vedno najbolj priljubljene teme različne kulture na splošno (63,8 odstotka) in ljudi različne narodnosti, ki živijo v Sloveniji (56 odstotkov), najmanj pa jih zanima se učiti o slovenskih izseljencih po svetu (32,2 odstotka).

TABELA 13: KOLIKO TE ZANIMA, KO SE UČITE O...

	slovenskih izseljencih po svetu		Slovcih, ki živijo v sosednjih državah (zamejskih Slovcih)		ljudih različnih narodnosti, ki živijo v Sloveniji		avtohtonih manjšinah v Sloveniji		različnih kulturah na splošno	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sploh me ne zanima	66	15,2	49	11,3	37	8,6	58	13,5	34	7,8
Me ne zanima	74	17,0	82	18,9	36	8,3	58	13,5	31	7,1
Niti niti	102	23,4	124	28,5	117	27,1	141	32,9	93	21,3
Me zanima	152	34,9	140	32,2	172	39,8	124	28,9	150	34,4
Me zelo zanima	41	9,4	40	9,2	70	16,2	48	11,2	128	29,4
Skupaj	435	100	435	100	432	100	429	100	436	100

GRAF 12: KOLIKO TE ZANIMA, KO SE UČITE O...

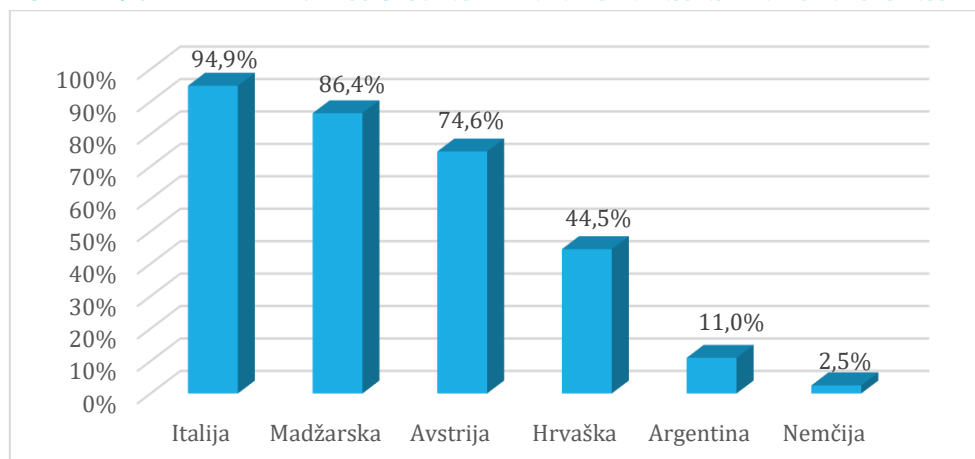
6 Poznavanje slovenske zamejske tematike – Srednja šola

Anketirani dijaki so najprej izbirali države, v katerih živijo slovenski zamejci. Velika večina jih je izbrala Italijo (94,9 odstotka) in Madžarsko (86,4 odstotka), nekaj manj, 74,6 odstotka, pa Avstrijo. Hrvaško je izbrala slaba polovica (44,5 odstotka). Nekaj anketiranih je izbralo tudi Argentino (11 odstotkov) in Nemčijo (2,5 odstotka).

TABELA 14: V KATERIH DRŽAVAH SO SLOVENCİ PRIZNANI KOT MANJŠINSKA NARODNA SKUPNOST?⁵

	f	%
V Italiji	224	94,9
Na Hrvaškem	105	44,5
V Avstriji	176	74,6
V Nemčiji	6	2,5
Na Madžarskem	204	86,4
V Argentini	26	11,0
Skupaj	741	314,0

GRAF 13: V KATERIH DRŽAVAH SO SLOVENCİ PRIZNANI KOT MANJŠINSKA NARODNA SKUPNOST?

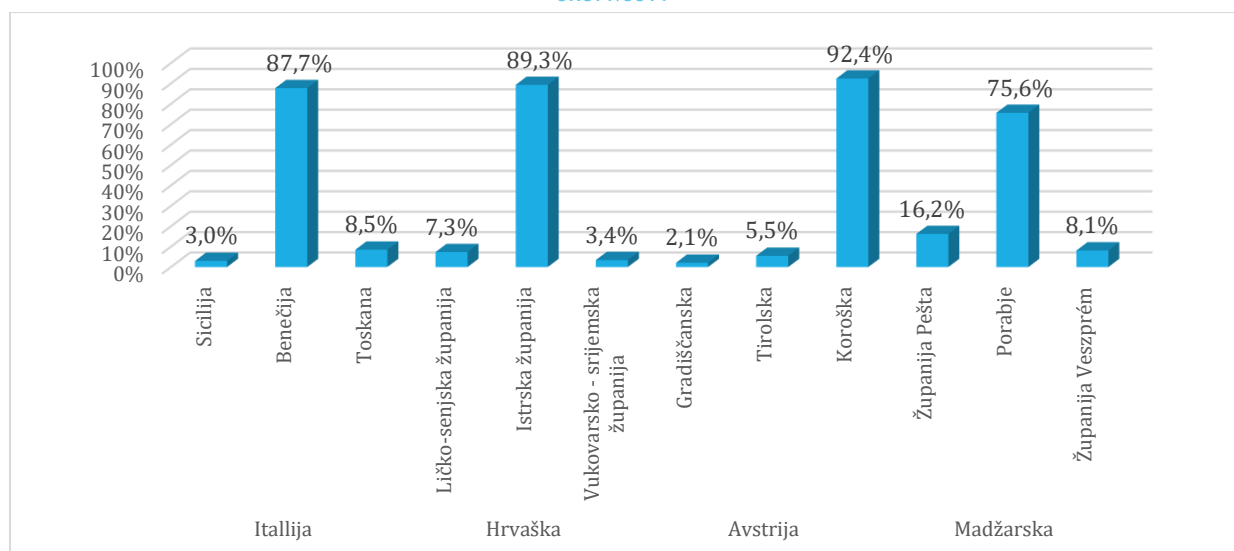
Kje pa konkretnje živijo slovenski zamejci? Anketirani dijaki so izbirali območja v posameznih državah, in sicer v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem. Večina anketiranih dijakov je izbrala dejanska območja, kjer živijo zamejski Slovenci: 87,7 odstotka anketiranih je med možnimi italijanskimi pokrajinami izbralo Benečijo, 89,3 odstotka je med hrvaškimi območji izbralo Istrsko županijo, 92,4 odstotka je izbralo Koroško med avstrijskimi pokrajinami in 75,6 odstotka Porabje med madžarskimi. Pri tem je bilo nekaj odgovorov tudi napačnih glede območij v vsaki državi.

⁵ Možnih je bilo več odgovorov.

TABELA 15: NA KATEREM GEOGRAFSKEM OBMOČJU ŽIVIJO SLOVENCİ, KI SO PRIZNANI KOT MANJŠINSKA NARODNA SKUPNOST?

Italija		
	f	%
Sicilija	7	3,0
Benečija	206	87,7
Toskana	20	8,5
Skupaj	241	100
Hrvaška		
	f	%
Ličko-senjska županija	17	7,3
Istrska županija	208	89,3
Vukovarsko - srijemska županija	8	3,4
Skupaj	233	100
Avstrija		
	f	%
Gradišćanska	5	2,1
Tirolska	13	5,5
Koroška	218	92,4
Skupaj	236	100
Madžarska		
	f	%
Županija Pešta	38	16,2
Porabje	177	75,6
Županija Veszprém	19	8,1
Skupaj	234	100

GRAF 14 NA KATEREM GEOGRAFSKEM OBMOČJU ŽIVIJO SLOVENCİ, KI SO PRIZNANI KOT MANJŠINSKA NARODNA SKUPNOST?

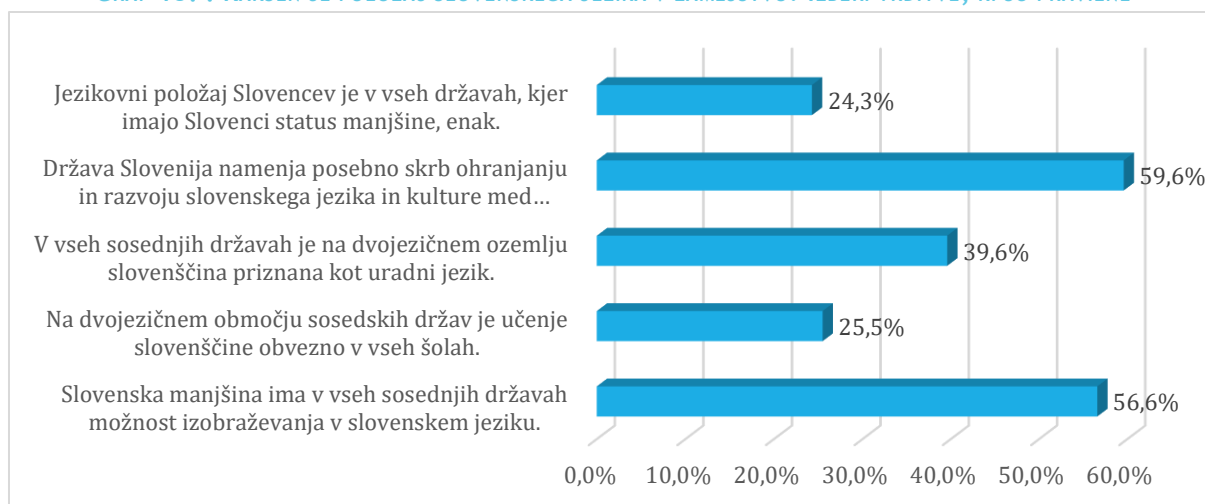

Anketirani srednješolci večinoma ocenjujejo, da *Slovenija namenja posebno skrb ohranjanju in razvoju slovenskega jezika in kulture med Slovenci v zamejstvu* (59,6 odstotka) ter da ima *slovenska manjšina v vseh sosednjih državah možnost izobraževanja v slovenskem jeziku* (56,6 %), nekaj manj pa tudi, da je *slovenščina uradni jezik na dvojezičnih območjih v vseh sosednjih državah* (39,6 odstotka).

TABELA 16: KAKŠEN JE POLOŽAJ SLOVENSKEGA JEZIKA V ZAMEJSTVU? IZBERI TRDITVE, KI SO PRAVILNE.⁶

	f	%
Slovenska manjšina ima v vseh sosednjih državah možnost izobraževanja v slovenskem jeziku.	133	56,6
Na dvojezičnem območju sosedskih držav je učenje slovenščine obvezno v vseh šolah.	60	25,5
V vseh sosednjih državah je na dvojezičnem ozemlju slovenščina priznana kot uradni jezik.	93	39,6
Država Slovenija namenja posebno skrb ohranjanju in razvoju slovenskega jezika in kulture med Slovenci v zamejstvu.	140	59,6
Jezikovni položaj Slovencev je v vseh državah, kjer imajo Slovenci status manjšine, enak.	57	24,3

GRAF 15: : KAKŠEN JE POLOŽAJ SLOVENSKEGA JEZIKA V ZAMEJSTVU? IZBERI TRDITVE, KI SO PRAVILNE

Anketirani dijaki so opredeljevali slovenski kulturni prostor. Med štirimi možnimi trditvami so večinoma izbrali odgovor »Skupen slovenski kulturni prostor tvorijo Republika Slovenija in območja držav, kjer prebiva avtohtona slovenska narodna skupnost« (51,5 odstotka), 44,2 odstotka pa je izbralo tudi odgovor »Skupen slovenski kulturni prostor tvorijo Republika

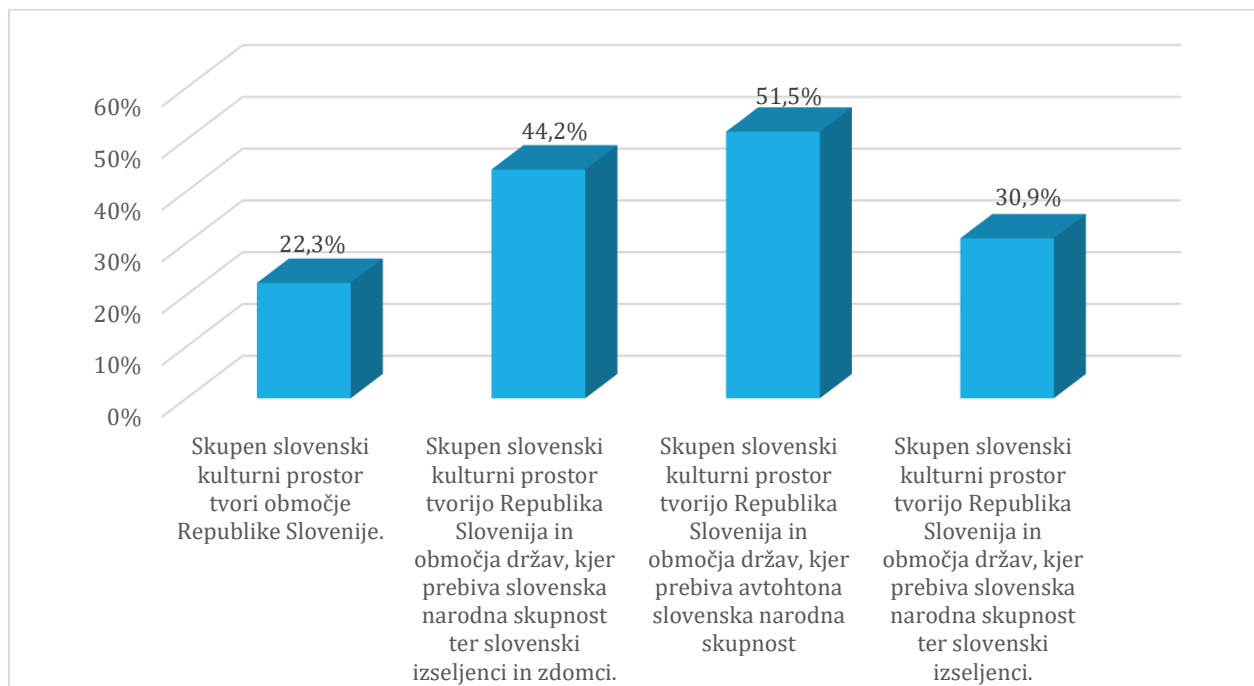
⁶ Možnih več odgovorov.

Slovenija in območja držav, kjer prebiva slovenska narodna skupnost ter slovenski izseljenci in zdomci«.

TABELA 17: OPREDELITEV SLOVENSKEGA KULTURNEGA PROSTORA⁷

	f	%
Skupen slovenski kulturni prostor tvori območje Republike Slovenije.	52	22,3
Skupen slovenski kulturni prostor tvorijo Republika Slovenija in območja držav, kjer prebiva slovenska narodna skupnost ter slovenski izseljenci in zdomci.	103	44,2
Skupen slovenski kulturni prostor tvorijo Republika Slovenija in območja držav, kjer prebiva avtohtona slovenska narodna skupnost	120	51,5
Skupen slovenski kulturni prostor tvorijo Republika Slovenija in območja držav, kjer prebiva slovenska narodna skupnost ter slovenski izseljenci.	72	30,9
Skupaj	347	148,9

GRAF 16: OPREDELITEV SLOVENSKEGA KULTURNEGA PROSTORA

⁷ Možnih je bilo več odgovorov.

7 Poznavanje manjšinske problematike v Sloveniji – Srednja šola

Dijaki do določene mere poznajo tudi **manjšine v Sloveniji**. Ko so sami navajali, kateri dve manjšini imata priznan uradno status v Sloveniji, jih je velika večina navedla **italijansko manjšino** (90,8 odstotka) in **madžarsko manjšino** (80,6 odstotka). Poleg uradnih manjšin, so dijaki bili zaproseni, da navedejo tudi skupnost s posebnim statusom. Pri tem najštevilčnejši odgovor predstavlja **romska etnična skupnost**, a le s 36,2 odstotki. Nekaj jih je navajalo tudi italijansko in madžarsko skupnost kakor tudi hrvaško in avstrijsko, ki sta bili tokrat navedeni nekoliko bolj pogosto kot pri prvih dveh odgovorih. Skupaj je pri treh možnih odgovorih 24,2 odstotka anketiranih izbralo avstrijsko manjšino in 16,4 odstotka hrvaško.⁸

Pri tem večina anketiranih v največji meri prepoznava **pravico do uporabe svojega jezika v javnosti** (84,9 odstotka) in **pravico do šolanja v svojem jeziku** (84,5 odstotka). Nekaj manj jih je med ponujenimi odgovori izbralo **pravico do združevanja in društvenega delovanja** (62,1 odstotka) in **pravico do medijev v svojem jeziku** (58,2 odstotka) ter **pravico do soupravljanja lokalne skupnosti** (53,4 odstotka).

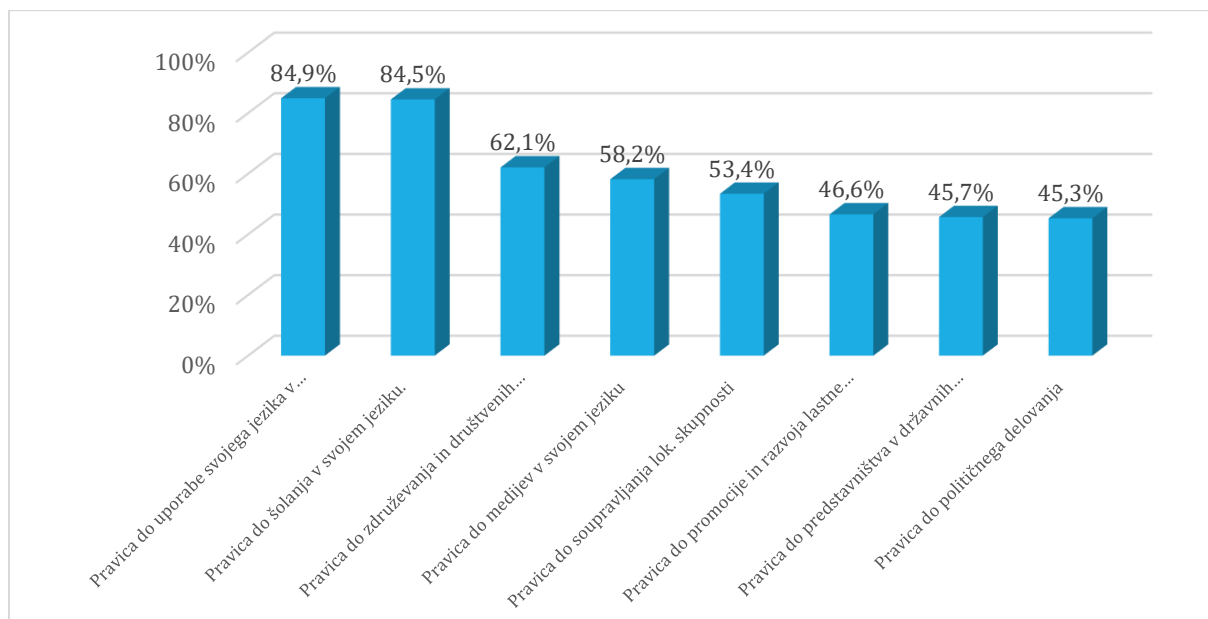
TABELA 18: PRAVICE URADNO PRIZNANIH MANJŠIN V SLOVENIJI⁹

	f	%
Pravica do uporabe svojega jezika v javnosti.	197	84,9
Pravica do šolanja v svojem jeziku.	196	84,5
Pravica do soudeležbe v upravljanju lokalnih skupnosti	124	53,4
Pravica do predstavništva v državnih organih upravljanja	106	45,7
Pravica do medijev v svojem jeziku	135	58,2
Pravica do promocije in razvoja lastne kulture	108	46,6
Pravica do združevanja in društvenih dejavnosti	144	62,1
Pravica do politične opredelitve in strankarskega delovanja	105	45,3
Skupaj	1115	480,6

⁸ Seštevek vseh treh odgovorov.

⁹ Možnih je bilo več odgovorov.

GRAF 17: PRAVICE URADNO PRIZNANIH MANJŠIN V SLOVENIJI

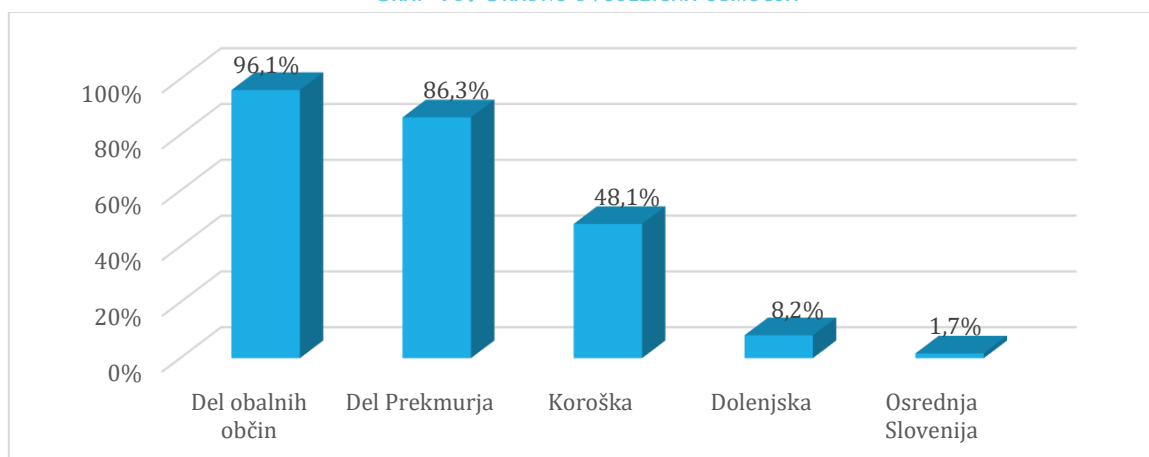

Kot uradno dvojezična območja anketirani dijaki prepoznajo del obalnih občin (96,1 odstotek) in del Prekmurja (86,3 odstotka), slaba polovica (48,1 odstotka) pa jih meni, da je tudi Koroška uradno dvojezična.

TABELA 19: URADNO DVOJEZIČNA OBMOČJA¹⁰

	f	%
Del obalnih občin	224	96,1
Koroška	112	48,1
Del Prekmurja	201	86,3
Dolenjska	19	8,2
Osrednja Slovenija	4	1,7
Skupaj	560	240,3

GRAF 18: URADNO DVOJEZIČNA OBMOČJA

¹⁰ Možnih je bilo več odgovorov.

8 Poznavanje izseljenske problematike v Sloveniji – Srednja šola

Večina anketiranih dijakov ocenjuje,¹¹ da **so se ljudje iz slovenskega ozemlja** v največji meri **izseljevali** v ZDA (42,4 odstotka), Argentino (40,5 odstotka), Nemčijo (32,8 odstotka) in Avstralijo (24,4 odstotka). Slaba petina (19,2 odstotka) anketiranih srednješolcev je kot ciljno državo slovenskih izseljencev izbrala tudi Avstrijo, nekaj manj Kanado (17,6 odstotka), Italijo (15,6 odstotka) in Švico (14,4 odstotka). Slaba desetina anketiranih je izbrala še sosednji Hrvaško (9,2 odstotka) in Madžarsko (7,2 odstotka).

Kako pa slovenski izseljenci **ohranjajo svojo izvorno kulturo**?¹² Izmed teh, ki so podali odgovor, jih večina meni, da to poteka preko stikov z drugimi izseljenci ali s sorodniki oziroma prijatelji v Sloveniji ter obiskovanjem Slovenije (62 odgovorov) – izmed teh je 23 anketiranih eksplicitno napisalo, da ohranjajo svojo kulturo z ustanavljanjem društev in dogodkih v njihovem okviru. Sledijo tej, ki so izpostavili ohranjanje in govorjenje v slovenskem jeziku, tako doma kakor tudi v okviru društev ali drugače (52 odgovorov) ter ohranjanje slovenskih običajev, bodisi s kulinariko bodisi s folkloro ali kako drugače (421 odgovorov). Nekaj anketiranih je izpostavilo tudi medije (9 odgovorov), organizirane tečaje slovenščine oziroma šolo s slovenskim jezikom (6 odgovorov), cerkev (4 odgovori), eden pa je izpostavil tudi možnost izražanja volilne pravice preko pošte.

Ali gre pri posameznih množičnih primerih izseljevanja iz slovenskega ozemlja za politično ali gospodarsko motivirane selitve so dijaki ocenjevali pri naslednjem vprašanju: 81,5 odstotka jih meni, da so bila odseljevanja v 1970. letih gospodarskega značaja, 56,9 odstotka jih tako meni tudi pri odseljevanju v ZDA pred drugo svetovno vojno, medtem ko je 60,3 odstotka anektiranih mnenja, da so se v Argentino po drugi svetovni vojni preseljevali zaradi političnih razlogov.

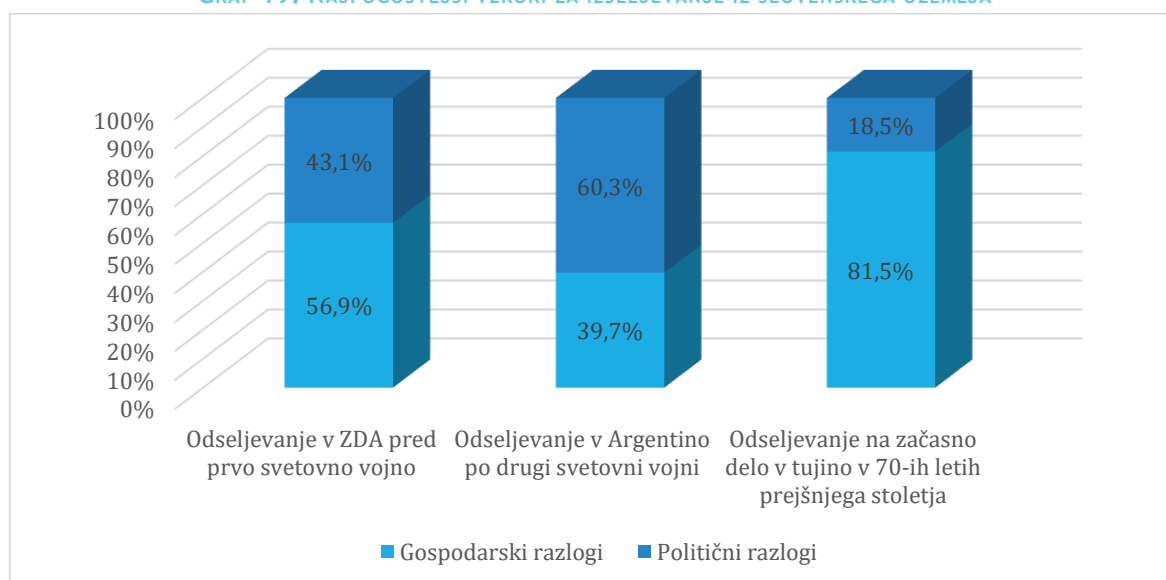
¹¹ Anketirani so sami napisali države, kamor so se po njihovem mnenju slovenski izseljenci izselili (odprti odgovori). Posamezni anketirani je lahko naštel več držav.

¹² Anketirani so sami napisali načine, kako izseljenci ohranjajo svojo izvorno kulturo (odprti odgovori). Posamezni anketirani je lahko naštel več načinov. Čeprav je na vprašanje odgovorila nekje polovica anketiranih, so po navadi podali več odgovorov, poleg tega pa so načini med seboj prepleteni.

TABELA 20: NAJPOGOSTEJŠI VZROKI ZA IZSELJEVANJE IZ SLOVENSKEGA OZEMLJA

	Odseljevanje v ZDA pred prvo svetovno vojno		Odseljevanje v Argentino po drugi svetovni vojni		Odseljevanje na začasno delo v tujino (pogosto v Nemčijo/Švico) v 70-ih letih prejšnjega stoletja	
	f	%	f	%	F	%
Gospodarski razlogi	132	56,9	92	39,7	189	81,5
Politični razlogi	100	43,1	140	60,3	43	18,5
Skupaj	232	100	232	100	232	100

GRAF 19: NAJPOGOSTEJŠI VZROKI ZA IZSELJEVANJE IZ SLOVENSKEGA OZEMLJA

Velika večina anketiranih dijakov same **večkulturnosti** oziroma **multukulturnosti** ni opredelila, tisti, ki pa so jo,¹³ so v večini primerov izpostavili geografsko komponento, torej da na določenem območju oziroma v določeni družbi obstaja več kultur (67 odgovorov). Nekaj srednješolcev je (poleg geografske pojavnosti) izpostavilo tudi kulturno prepletenost (21 odgovorov), kar pa je obenem velikokrat prehajalo tudi v transkulturnost, torej prevzemanje elementov druge kulture oziroma mešanje (14 odgovorov).

Pomen multikulturnosti anketirani dijaki pripisujejo predvsem temu, da lahko pripomore k strpnosti in spoštovanju (41 odgovorov), ohranjanju kultur, pestrosti, samostojnosti (34 odgovorov) ter spoznavanju drugih kultur, širjenju obzorij ipd. (33 odgovorov). Nekaj anketiranih je izpostavilo tudi, da spodbuja enakopravnost (3 odgovori) in pripomore k ohranjanju jezikov (3 odgovori).

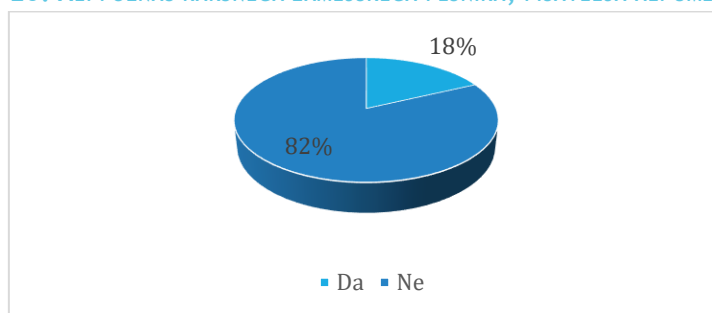
¹³ Anketirani so sami opredelili večkulturnost in njen pomen. Posamezni anketirani je lahko naštel več odgovorov. Ogovori so bili združeni v posamezne kategorije, ki pa so med seboj prepletene.

Anketirani dijaki poznajo tudi zamejske umetnike: 18 odstotkov oziroma 42 jih je dejalo, da poznajo kakšnega, sicer ko so imeli konkretno za navesti ime umetnika in državo, iz katere prihaja, jih je kar nekaj ni navedlo zamejskega umetnika. Vseeno je 13 anketiranih navedlo Borisa Pahorja¹⁴, po dva Florjana Lipuša in Miroslava Košuto ter po eden Marka Kravosa in Maksa Fabianija, omenjen pa je bil tudi Rostopovič, sovietski eksilant.

TABELA 21: ALI POZNAŠ KAKŠNEGA ZAMEJSKEGA PESNIKA, PISATELJA ALI UMETNIKA?

	f	%
Da	42	18,0
Ne	191	82,0
Skupaj	233	100

GRAF 20: ALI POZNAŠ KAKŠNEGA ZAMEJSKEGA PESNIKA, PISATELJA ALI UMETNIKA?

Poleg tega je 27 anketiranih odgovorilo, da poznajo kakšno **zamejsko športno ali kulturno društvo**. Sicer so nekateri navajali ameriške, srbske in makedonske športne klube, vendar so navedli tudi zamejska športna ali kulturna društva: Nogometno društvo Zarja (Italija), Jadralni klub Čupa (Italija), Nogometni Klub Kras Repen (Italija), Športni krožek Kras (Italija), Košarkarski klub (Italija), Bor Trieste (Italija), Glasbena Matica (Italija) in gledališče v Trstu (Italija) ter Skupnost Slovencev v Argentini.

TABELA 22: ALI POZNAŠ KAKŠNO ZAMEJSKO ŠPORTNO ALI KULTURNO DRUŠTVO?

	f	%
Da	27	11,6
Ne	206	88,4
Skupaj	233	100

¹⁴ Poleg teh je en navedel tudi Boruta Pahorja.